

Katolícky landsknecht Georg Frundsberg, I. časť

Branislav Krasnovský

11. septembra 2024 ✚ *História*

V dnešnej časti o katolíckych vojakoch, ktorí bojovali v rôznych svetových konfliktoch by som rád predstavil katolíckeho landsknechta Georga Frundsberga, ktorý patril k najlepším vojenským veliteľom Maximiliána I. Habsburského a takisto jeho vnuka Karola I. Habsburského, cisára Svätej ríše rímskej nemeckého národa a panovníka Španielska.

Georg (alebo Jörg) Frundsberg sa narodil 24. septembra 1473 v nemeckom Mindelheime a umrel 20. augusta 1528, takisto v Mindelheime. Bol vynikajúcim vojvodcom, vojenským teoretikom a jedným z najznámejších landsknechtských dôstojníkov, ktorí bojovali na katolíckej strane od roku 1490 do roku 1530. Jeho meno sa spája s bojmi Habsburgovcov o udržanie severného Talianska, kde sa nepríjemne aktivizovali Francúzi, ktorí sa snažili obsadiť so svojimi benátskymi spojencami nielen Miláno, ale oslabiť aj vplyv Pápežského štátu a takisto získať nadvládu nad Neapolskom.

Georg von Frundsberg

zdroj: wikimedia commons

Bojové heslo Georga Frundsberga bolo zaujímavé a veľa vypovedá o jeho sebadôvere. Keď mu jeho dôstojníci navrhovali, aby sa stiahol, pretože proti nemu stojí oveľa silnejšie francúzske vojsko, odpovedal im lakonicky: „*Veľa nepriateľov – veľa cti*“. Pochádzal z bohatej šľachtickej rodiny, jeho otec Ulrich von Frundsberg bol vysokým vojenským veliteľom Švábskej ligy a pochádzal zo starej tirolskej šľachtickej rodiny, matka Barbara von Rechberg patrila tiež k starej nemeckej šľachte.

Georg Frundsberg bol deviatym synom tohto katolíckeho manželského páru, takže bolo zrejmé, že nikdy dedič nebude. Sám sa rozhodol stať vojakom podľa vzoru otca a nikdy nebol tak vzorným katolíkom ako maršal Tilly, ktorého som predstavil v predchádzajúcom článku našej novej série. Georg Frundsberg, známy

svojou obrovskou silou a odvahou je často označovaný aj ako „Otec landsknechtov“.

Kto boli landsknechti

Landsknechti boli žoldnieri z nemecky hovoriaich krajín (Nemecko, Rakúsko, Švajčiarsko), ktorí boli vyzbrojení pikami, obojručnými mečmi, halapartňami, štítmí či jednoručnými mečmi – tzv. katzbalgermi a dýkami. Ako strelné zbrane používali ťažké kuše a arkebúzy. Známi boli svojimi farebnými kostýmami a koženými kyrysmi, na ktorých nosili kovové kyrysy. Elitu landsknechtov tvorili tzv. „Doppelsöldner – landsknechti s dvojším žoldom, vyzbrojení arkebúzami a obojručnými mečmi.

V rokoch v rokoch 1480 – 1550 ovládli bojiská celej Európy a nebolo konfliktu, do ktorého by nezasiahli. Boli to oni, kto Osmanov po bitke pri Moháči v roku 1526, ktorá znamenala rozbitie Uhorska, zastavil pri Viedni v roku 1529 a prinútil ich utiecť z katolíckeho územia. Boli to landsknechti, kto zajal francúzskeho panovníka Františka I. v roku 1525 v bitke pri Pavii a boli to landsknechti, kto sa zúčastnil povestného „Sacco di Roma“ v roku 1527, pretože pápež Klement VII. bol spojencom Francúzov, Benátčanov a osmanských Turkov. Boli to landsknechti, kto bojoval v strednej Európe počas vojen vyprovokovaných Lutherovým vystúpením (sedliacka vojna, vojna proti Šmalklandskému spolku a pod., o ktorých si povieme viac ďalej v texte).

Frundsbergovi landsknechti v bitke pri Pavii v roku 1525 na obraze nizozemského maliara

Bernarda van Orleya

zdroj: wikimedia commons

Dobrá predstavu o boji s landsknechtskými obojručnými mečmi, mečmi a tesákmi si môžete urobiť po zhliadnutí dvoch videí skupiny historického šermu *Adorea Olomouc*, majúcej veľmi dobre naštudovaného Talhoffera (učebnica šermu chladnými zbraňami, ktorá obsahovala množstvo bojových techník používaných landsknechtmi). Takisto aj ich odev je typický pre landsknechtov zo 16. storočia.

Boj s obojručnými mečmi

zdroj: youtube.com

Boj s tesákmi a mečmi

zdroj: youtube.com

Ako som naznačil, počiatky landsknechtov súvisia s vojnami burgundského panovníka Karola Smelého, ktorý sa pokúsil obsadiť Švajčiarsko. Proti jeho snahám sa Švajčiari rozhodne postavili a švajčiarski pikaniéri, nazývaní aj riesläuferi v roku 1477 nielenže ušetrili Karolovi Smelému drvivú porážku, ale v bitke pri Nancy Karol Smelý padol a Habsburgovci obsadili Burgundsko, na ktoré si robili záľusk Francúzi (dnes Burgundsko aj Alsasko, bývalé nemecké dŕžavy patria Francúzsku). Švajčiarskym riesläuferom v boji proti Burgundčanom pomáhali aj mnohí juhonemeckí a západorakúski landsknechti.

Cisár Maximilián I. Habsburský sa pri formovaní landsknechtov inšpiroval aj uhorským Čiernym plukom Mateja Korvína

Cisár Maximilián I. si pomerne skoro uvedomil značný bojový potenciál landsknechtov a všemožne ich podporoval. Podpora sa mu vyplatila – v roku 1479 v bitke pri Guinegate jeho landsknechti, ktorí sa inšpirovali švajčiarskym bojovým štvorcem zvíťazili, Maximilián I. navyše bojové štvorce spevnil podľa vzoru husitov bojovými vozmi.

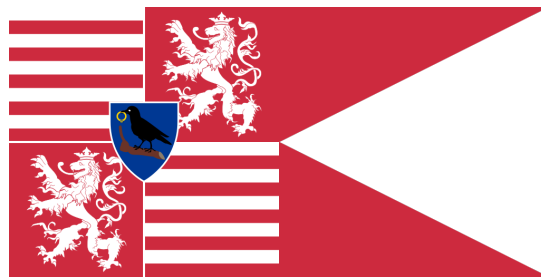
V roku 1486 cisár Maximilián I. Habsburský vytvoril cielene prvú jednotku habsburských landsknechtov, ktorú aj štedro financoval. Ako inštruktorov si najal práve švajčiarskych skúsených veliteľov, ktorí v minulosti bránili svoju krajinu nielen proti Burgundanom, ale aj práve proti Habsburgovcom.

Prvým veliteľom habsburskej Čiernej gardy sa stal Fridrich II. Hohenzollern. Kto pozná históriu Uhorska tuší, že Maximilián I. Habsburský sa nechal inšpirovať pri formovaní svojej elitnej landsknechtskej Čiernej gardy čiastočne aj Čiernym plukom kráľa Mateja Korvína, pri zrode ktorého stáli českí bratříci, vyrastajúci z husitskej tradície.

Celkom dobrý materiál o uhorskom Čiernom pluku si môžete prečítať na týchto odkazoch:

<https://www.armadnymagazin.sk/2022/09/18/uhorsky-cierny-pluk-budil-hrozu-v-radoch-turkov-1-cast/>

<https://www.armadnymagazin.sk/2022/09/20/uhorsky-cierny-pluk-budil-hrozu-v-radoch-turkov-2-cast/>

Zástava Čierneho pluku, v strede havran s prsteňom (Erb Mateja Korvína), arpádovské brvná a český lev

zdroj: wikimedia commons

Len na doplnenie uvediem, že keď v roku 1490 Matej Korvín vo Viedni umrel na porážku, zaútočil Maximilián I. Habsburský na Uhrov a vytlačil ich z Rakúska. Rakúsky postup na Budín sa však pomerne rýchlo skončil, pretože landsknechti nedostali sľúbený žold a pri Stoličnom Belehrade nielenže odmietli bojovať, ale dokonca časť Maximiliánových landsknechtov prešla na stranu uhorského panovníka poľského pôvodu Vladislava Jagellonského, ktorý svojim vojakom zdvojnásobil žold a bol ochotný zdvojnásobiť žold aj landsknechtom a Švajčiarom z Maximiliánovho vojska, ktorí by prešli na jeho stranu. Maximilián I. Habsburský zúril, na druhej strane však pochopil, že musí homogenizovať landsknechtov na plne profesionálnu silu zloženú z nemeckých žoldnierov.

Následne použil nemecky hovoriacich landsknechtov v boji na severe Nemecka (boje proti Frízom, Dánom a Švédom). Landsknechti predstavovali elitu jeho ozbrojených síl, bol im vyplácaný vysoký žold a v bitke o dánsku pevnosť Älvsborg približne 2000 landsknechtov uštedrilo Dánom krutý výprask. Podľa Paula Dolnsteina, landsknechtského dôstojníka a autora pamätí ťaženia proti Dánom landsknechti v boji zlikvidovali takmer 15 000 Dánov. Treba však uviesť na pravú mieru, že táto dánska armáda bola tvorená

násilne zverbovanými sedliakmi, ktorí nemali proti brutálnym a v bojoch zoceleným landsknechtom žiadnu šancu.

Potenciál švajčiarskych riesläuferov a nemeckých landsknechtov neunikol ani Francúzom. Francúzski panovníci Karol VIII. (1483 – 1498), ktorý vyprovokoval vojnu o severné Taliansko a Neapolsko (táto vojna trvala súbežne s náboženskými vojnami v Nemecku až približne do roku 1540), Ľudovít XII. (1498 – 1515) a takisto František I. (1515 – 1547) sa rovnako snažili získať landsknechtov do svojho vojska.

Pokiaľ Karol VIII. nebol pri najímaní landsknechtov veľmi úspešný, tak Ľudovítovi XII. sa podarilo získať na svoju stranu časť nemeckých landsknechtov, ktorí za žold zradili Habsburgovcov. Po víťazstve nad Francúzmi a ich spojencami v bitke pri Novare v roku 1513 Švajčiari všetkých landsknechtských zajatcov, ktorí zradili Maximiliána I. Habsburgského popravili.

Bitky o Taliansko na prelome 15 a 16. storočia patria k môjmu obľúbenému obdobiu v dejinách. Habsburgovci a ich švajčiarski spojenci spoločne s vojskami Svätej ligy (iniciátorom vzniku tejto ligy na počiatku 16. storočia bol môj najobľúbenejší pápež Július II., ktorý zachránil Pápežský štát a bežne sa nechával maľovať v brnení. O ňom sa tiež chystám písať, pretože bol nielen vynikajúcim pápežom, mecenášom umenia, ale aj skvelým vojvodcom).

Po Novare landsknechti vo francúzskych službách prestali existovať.

Georg Frundsberg a jeho prvé vystúpenia na európskych bojiskách

Približne od roku 1492 sa začína priama vojenská kariéra Georga Frundsberga. Svoje prvé bojové skúsenosti získal počas poľného ťaženia proti Bavorom, ktoré viedol jeho otec. Obaja Frundsbergovci samozrejme bojovali na katolíckej strane za Maximiliána I. Habsburského.

Už otec Georga Frundsberga pozorne sledoval formovanie landsknechtskej Čiernej gardy, bol tiež znalcom boja švajčiarskych reifsläufferov a podieľal sa aj na výcviku Čiernej gardy. Mladý Georg spoločne s otcom následne bojoval proti Švajčiarom v Milánsku v roku 1499 (Švajčiari sa nechali najať ešte francúzskym panovníkom Karolom VIII. a pomáhali mu v bojoch v Milánsku proti milánskemu kniežaťu Lodovicovi Sforzovi).

Albrecht Dürer, *Smrt a landsknecht*, drevoryt, 1510

zdroj: wikimedia commons / NGA 6729

Obr.4_Smrť a landsknecht na rytine od Duerera, wiki

Keď si Habsburgovci udržali svoj vplyv v Milánsku, odišiel Georg von Frundsberg bojovať proti falckému kurfirstovi palatínovi Filipovi v roku 1504. Ten sa takisto nechal podplatiť Francúzmi a tiež nakoniec za svoju zradu zaplatil.

Georg von Frundsberg ukázal svoje kvality v bitke pri Wenzenbache, za odvahu a úplne zničenie falckého regimentu získal rytiersky titul a väčší finančný obnos, čo sa mu nesmierne hodilo, pretože ako deviaty syn prístup k financiám nemal. Je zaujímavé, že na strane falckého kurfirsta bojovali aj českí vojaci (antikatólicki, husitizmom poznačení Česi mali ešte pred Lutherom blízko k Falcku, v 17. storočí chceli počas tridsaťročnej vojny falckého kurfirsta za svojho kráľa, odmietali katolíckych Habsburgovcov).

Nadaný Frundsberg potom pomáhal organizovať nové landsknechtské jednotky a v roku 1505 sa stal hlavným veliteľom habsburských landsknechtov v Belgicku. Od roku 1509 Habsburgovci a pápež Július II. bojovali v Taliansku proti Benátčanom a Francúzom vo vojnách Cambraiskej ligy. Georg Frundsberg sa preslávil bojmi pri Brescii a takisto pri obrane Verony. Je zaujímavé, že veľmi skoro rozpoznal vynikajúci bojový potenciál talianskych žoldnierov a od roku 1509 cielene do svojich jednotiek talianskych žoldnierov aj prijímal a vytváral spojené taliansko-nemecké bojové útvary.

Osobne mám túto katolícku habsburskú taliansko-nemeckú bojovú spoluprácu a priateľstvo na bojiskách 16. storočia veľmi rád – z roku 1509 pochádza aj jedna z najznámejších landsknechtských piesní s názvom *Wir zogen in das Feld* (Tiahneme na bojisko), ktorá je zaujímavá tým, že časť piesne je v nemčine a časť v taliančine. Taliani, ktorí ovládali taliansky obojručný meč – *spadone*, boli vysoko cenení aj landsknechtmi a dlhodobo kraľovali nielen na talianskom fronte, ale neskôr talianski žoldnieri spoločne so Španielmi a nemeckými landsknechtmi bojovali proti Osmanom na území dnešného Slovenska.

Uvedenou bojovou piesňou Frundsbergových taliansko-nemeckých jednotiek *Wir zogen in das Feld* by som ukončil prvú časť seriálu o katolíckom landsknechtovi Georgovi Frundsbergovi.

Wir zogen in das Feld

zdroj: youtube.com

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/katolicky-landsknecht-georg-frundsberg-i-cast/>